

Asara B'Teves: Historical Events, Contemporary Meaning

WIT

Rabbi Shmuel Silber

rabbisilber@suburbanorthodox.org, www.rabbisilber.com

1. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקמ"ט סעיף א
 חייבים להתענות בתשעה באב ובי"ז בתמוז ובג' בתשרי ובעשרה בטבת, מפני דברים הרעים שאירעו בהם.

Approach #1:

2. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ט עמוד א

דתניא: מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים, והכניסן בשבעים ושנים בתים, ולא גילה להם על מה כינסן. ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם: כתבו לי תורת משה רבכם. נתן הקדוש ברוך הוא בלב כל אחד ואחד עצה, והסכימו כולן לדעת אחת. וכתבו לו +בראשית א'+ אלהים ברא בראשית, +בראשית א'+ אעשה אדם בצלם ובדמות, +בראשית ב'+ ויכל ביום הששי, וישבות ביום השביעי, +בראשית ה'+ זכר ונקבה בראו, ולא כתבו בראם, +בראשית י"א+ הבה ארדה ואבלה שם שפתם, +בראשית י"ח+ ותצחק שרה בקרובה, +בראשית מ"ט+ כי כאפס הרגו שור וברצונם עקרו אבוס, +שמות ד'+ ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על נושא בני אדם, +שמות י"ב+ ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ובשאר ארצות ארבע מאות שנה,

Approach #2:

3. אסתר פרק ב

(טו) ובהגיע תר-אסתר בת-אביחיל יד מרדכי אשר לקח-לו לכת לבוא אל-המלך לא בקשה דבר כי אם את-אשר יאמר הגי סריס-המלך שמר הנשים ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל-ראיה: (טז) ותלקח אסתר אל-המלך אחשוורוש אל-בית מלכותו בחדש העשירי הוא-חדש טבת בשנת-שבע למלכותו: (יז) ויאהב המלך את-אסתר מפל-הנשים ותשא-חן וחסד לפניו מפל-הבתולות וישם כתר-מלכות בראשה וימליכה תחת ושתי:

15. Now when the turn of Esther, the daughter of Abihail, Mordecai's uncle, who had taken her for a daughter, came to go in to the king, she requested nothing, except what Hegai the king's chamberlain, the guard of the women, would say, and Esther obtained grace in the eyes of all who beheld her. 16. So Esther was taken to King Ahasuerus, to his royal house in the tenth month, which is the month of Tebeth, in the seventh year of his reign. 17. And the king loved Esther more than all the women, and she won grace and favor before him more than all the maidens, and he placed the royal crown on her head and made her queen instead of Vashti.

Approach #3:

4. ערוך 7

הרב לאו: לומר משניות וקדיש בעשרה בטבת

הרב הראשי פרסם קריאה לציבור: לומר משניות וקדיש בעשרה בטבת לזכר קדושי השואה הי"ד.

לקראת צום עשרה בטבת שיחול ביום חמישי הקרוב מפרסם הרב הראשי לישראל הרב דוד לאו קריאה לציבור לומר קדיש לזכר קדושי השואה הי"ד.

בקריאתו כותב הרב לאו, "ביום כ"ז בכסלו תש"א, קבעה מועצת הרבנות הראשית לישראל, ובראשם הרבנים הראשיים הגר"א הלוי הרצוג זצ"ל והרב בן ציון חי עזריאל זצ"ל, לציין בכל שנה את צום עשרה בטבת כיום 'הקדיש הכללי'. הרבנות הראשית קבעה את יום זה לקדושי השואה אשר נהרגו ונטבחו ונשחטו בתקופה אימה זו, ותאריך פטירתם ומקום קבורתם אינו ידוע.

"על פי ההלכה", מזכיר הרב הראשי, "אם לא ידוע יום הפטירה, קרוב המשפחה צריך לקבוע לו יום מיוחד בשנה בו יאמר קדיש ויתענה".

הרב הראשי מוסיף ופונה לציבור, "בשנים האחרונות, בדרך כלל הארץ, נתמעט הדור שעדיין אומר קדיש על קרוביו שנהרגו בשואה, אבקש מהציבור שמי שהוא קרוב לקדושי השואה, ויכול, שיאמר קדיש לעילוי נשמתם. ואם אין קרוב, ראוי שמישהו אחר יאמר את הקדיש.

"כמו כן יש לומר בבתי הכנסת, לאחר קריאת התורה בתפילת שחרית תפילת 'אל מלא רחמים' לזכרם, ללמוד משניות לעילוי נשמתם ולהדליק ענברם נר זיכרון".

Approach #4:

5. ספר מלכים ב פרק כה

א ויהי בשנת התשיעית למלכו בחדש העשירי בעשור לחדש בא נבכדנאצר מלך-בבל הוא וכל-חילו על-ירושלם ויחן עליה ויבנו עליה דגק סביב: ב ותבא העיר במצור עד עשתי עשרה שנה למלך צדקיהו: ג בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא-היה לחם לעם הארץ: ד ותבקע העיר וכל-אנשי המלחמה | הלילה דרך שער | בין החמתיים אשר על-גן המלך וכשדים על-העיר סביב וילך דרך הערבה: ה וירדפו חיל-כשדים אתר המלך וישגו אתו בערבות ירחו וכל-חילו נפצו מעליו: ו ויתפשו את-המלך ויעלו אתו אל-מלך בבל רבלתה וידברו אתו משפט: ז ואת-בני צדקיהו שחטו לעיניו ואת-עיני צדקיהו עור ויאסרוהו בנחשתים ויבאהו בבל:

1. 'And it was in the ninth year of his reign, in the tenth month, in the tenth (day) of the month, that Nebuchadnetzar, King of Babylon came, he and all his hosts, upon Yerushalayim, and he encamped upon it and built forts around it. 2. And the city came under siege till the eleventh year of King Tzidkiyahu. 3. On the ninth of the month famine was intense in the city, the people had no bread, and the city was breached.'

6. זכריה פרק ח פסוק יט

כה אמר יקוק צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמערדים טובים והאמת והשלום אהבו: פ

So said the Lord of Hosts: The fast of the fourth [month], the fast of the fifth [month], the fast of the seventh [month], and the fast of the tenth [month] shall be for the house of Judah for joy and happiness and for happy holidays-but love truth and peace.

7. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יח עמוד ב

צום העשירי – זה עשרה בטבת, שבו סמך מלך בבל על ירושלים, שנאמר +יחזקאל כד+ ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר. כן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים. ואמאי קרי ליה עשירי – עשירי לחדשים.

8. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקמט סעיף א

ועשרה בטבת שבו סמך מלך בבל נ"נ הרשע על ירושלים והביאה במצור ובמצוק ומזה נמשך החורבן:

9. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כח עמוד ב

הובקעה העיר בשבעה עשר הוה? והכתיב +ירמיהו נ"ב+ בחדש הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר, וכתיב בתריה +ירמיהו נ"ב+ ותבקע העיר וגו'! – אמר רבא: לא קשיא; כאן – בראשונה, כאן – בשניה. דתניא: בראשונה הובקעה העיר בתשעה בתמוז, בשניה בשבעה עשר בו.

10. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כט עמוד א

הא כיצד? בשבעה נכנסו נכרים להיכל, ואכלו וקלקלו בו שביעי שמיני, ותשיעי סמוך לחשיכה הציתו בו את האור, והיה דולק והולך כל היום כולו, שנאמר +ירמיהו ו'+ אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. והיינו דאמר רבי יוחנן: אלמלי הייתי באותו הדור – לא קבעתיו אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף. ורבנן: אתחלתא דפורענותא עדיפא.

11. בראשית פרק מה

יד וַיִּפֹּל עַל-צְוֹאֲרֵי בְנֵימִן-אָחִיו וַיִּבֶךְ וּבְנֵימִן בָּכָה עַל-צְוֹאֲרָיו:

14. And he fell on his brother Benjamin's neck and wept, and Benjamin wept on his neck.

12. רד"ק בראשית פרשת ויגש פרק מה פסוק יד

(יד) ויפול – כי היו אחים מאב ואם לפיכך היו אוהבים זה את זה יותר ובכו כל אחד זה על זה:

13. העמק דבר בראשית פרק מה פסוק יד

שני צדדי הצואר היינו שנפל על כתף א' ואח"כ על השני מרוב אהבה

14. רש"י בראשית פרק מה פסוק יד

(יד) ויפול על צווארי בנימין אחיו ויבך – על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרצ: ובנימין זכה על צוואריו – על משכן שילכה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרצ:

15. רב יחזקאל מקוזמיר זצ"ל

ויפל על צווארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צוואריו... – יוסף בכה על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב, ובנימין בכה על משכן שילכה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב (רש"י). לכאורה קשה, שבשעת חדוה כזו יבכו על החורבנות העתידין? ומדוע בכה כל אחד על החורבן שבחלקו של השני ולא על החורבן שבחלקו שלו? – אלא שהדברים מוסברים כך: כידוע נחרבו בתי המקדש בעוון שנאת חנם, וכאשר נפגשו יוסף ובנימין וידעו שהפירוד ביניהם בא בגלל שנאת

חנם וראו את החורבנות הבאים, שאף הם יהיו בעוון שנאת חנם – על כך בכו. והואיל והתיקון לשנאת חנם הוא חיזוק האהבה ההדדית, שצער הזולת יכאב לך יותר מצערך שלך, בכה כל אחד על החורבן שבחלקו של חברו. ואף-על-פי שבית המקדש לא היה יכול להיבנות אלא על ידי חורבנו של משכן שילכה, אף-על-פי-כן בכה בנימין עליו והתפלל שמוטב שלא ייבנה המקדש בחלקו משייחרב מקדשו של יוסף.